

Annotation

UDC 633.63:631.171

Ways of increasing the efficiency of intensive technology of sugar beet production

V. Pyrkin, O. Shyrokostup, V. Gorelenko, L. Guizbullina, V. Moskalenko, O. Tyshenko

The article deals with the ways of increasing economical efficiency of sugar beet by means of perfection of technological processes of sugar beet growing and the use of organic-mineral fertilizers and natural minerals.

УДК 633.63:631.171

Г.Д. ГАПОНЕНКО¹⁾, Н.В. ГАПОНЕНКО²⁾

¹⁾Інститут цукрових буряків УААН, ²⁾Національний аграрний університет

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА НАСІННЯ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ БЕЗВИСАДКОВИМ СПОСОБОМ

В статті розглядаються шляхи підвищення ефективності виробництва насіння цукрових буряків безвисадковим способом в умовах АР Крим.

Україна є однією з найбільших країн-виробників насіння цукрових буряків. Вона здавна вважалася сприятливою зоною для насінництва цієї культури.

На сучасному етапі розвитку буряківництва в Україні одним із найважливіших елементів інтенсивної технології виробництва цукрових буряків є використання якісного вітчизняного насіння, що є не тільки носієм задатків продуктивності гібриду, а й важливим елементом технології вирощування і збирання цукрових буряків.

Ще не так давно вважалося, що для механізованого вирощування цукрових буряків достатньо мати насіння із схожістю 75 – 80 %, одноростковістю 70-80%, вирівняністю до 75 %. Але дослідження і досвід Європейських країн та практика вітчизняного буряківництва останніх років показали, що для рентабельного виробництва цукрових буряків без затрат ручної праці на вирощуванні одержання високої урожайності (50-60 т/га), необхідне високоякісне насіння цукрових буряків з тим, щоб польова схожість була не менше 95 %.

Тому у вирощуванні цукросировини важливу роль відіграє насінництво цукрових буряків.

Насінництво цукрових буряків – складний агротехнологічний і організаційний процес, що вимагає високої кваліфікації виконавців,

ієрархічної підпорядкованості його структур одна одній і послідовності у здійсненні наукових і виробничо-технологічних циклів.

Характеризуючи ефективність насінництва, слід зазначити, що у 2006 році виробництвом насіння цукрових буряків займалися 47 господарств (у 2005 році 111 господарств), у тому числі: насіння вирощувалося висадковим способом на площі 1793,4 га, безвисадковим способом на площі 176,3 га.

Середня врожайність насіння цукрових буряків у 2006 році становила 9,14 ц/га, а в 2005 р. – 10,2 ц/га. Досить зазначити, що врожайність насіння цукрових буряків у 2006 р. носила різноманітний характер. Так, урожайність становила: у 4 господарствах – до 3 ц/га;

12 господарствах – 5 ц/га;

8 господарствах – до 7 ц/га;

2 господарствах – 18 ц/га.

Валовий збір насіння цукрових буряків у 2006 році становив 1800 т, у т.ч. вирощених висадковим способом – 1607 т, безвисадковим способом – 193 т.

У 2005 р. валовий збір насіння цукрових буряків складав 5888 т, що на 4088 т більше, ніж у 2006 році.

Щодо сортового складу, то вирощування насіння ЧС гібридів становило майже 100 % вперше за всі останні роки.

Валовий збір насіння цукрових буряків у 2007 р. з урахуванням перехідних залишків та надходження іноземного насіння повністю забезпечило потребу бурякоцукрової галузі у насінні.

За висновками буряковиробників, якість насіння і система контролю за його виробництвом нині не задовольняє виробництво. Тому багато бурякосійних господарств купують насіння цукрових буряків іноземної селекції. В 2006 р. в Україні було засіяно іноземним насінням більше 30 % площ під цукровими буряками.

Перспективи виробництва насіння цукрових буряків у 2007 р. невтішні. Це пов'язано з тим, що у 2006 р. висадкові маточні посіви цукрових буряків становили 1431 га, проти 2291,5 в 2005 р.

Тому залишається надія на безвисадкове насінництво цукрових буряків. Згідно програми розвитку бурякоцукрової галузі на період до 2010 р. площі посіву цукрових буряків мають бути 750 тис.га, а для цього буде потрібно 2,03 млн. п.о. або 2900 тонн високоякісного насіння цукрових буряків, або 2,7 п.о/га.

Значним резервом у підвищенні врожайності та збільшенні валових зборів насіння цукрових буряків, покращанні його якості є застосування високоефективних технологічних процесів і технологій, які поєднують новітні досягнення селекції, насінництва, способів сортової агротехніки, хімізації та механізації вирощування насіння цукрових буряків.

В цілому інтенсивна технологія вирощування насіння цукрових буряків визначається рівнем розвитку продуктивних сил, економічними, соціальними і демографічними особливостями кожного регіону і конкретного підприємства.

Кожна прогресивна технологія має забезпечити зменшення витрат коштів за рахунок мінімізації технологічних операцій, зниження матеріалоемності, застосування високоефективних добрив і оптимізації затрат на них, зменшення витрат пестицидів за рахунок використання більш ефективних нових препаратів і економічних способів їх внесення, а також впровадження прогресивних форм організації і оплати праці.

Величина оптимального виробництва насіння цукрових буряків має враховувати ринкову кон'юктуру, витрати на його отримання і окупуватися максимальним прибутком та мати високу рентабельність.

Підвищення ефективності підприємства можливе при зростанні реалізаційних цін на сільськогосподарську продукцію і зниженні собівартості. Виходячи із специфіки галузі насінництва, ціни на її продукцію складаються відповідно до попиту і пропозиції ринку. А низька собівартість сировини насіння у окремого виробника є конкретною перевагою його не тільки на вітчизняному, але й на світовому ринку.

Вирішення економічно значимого для України питання виробництва дешевого і якісного насіння цукрових буряків передбачає розробку і впровадження інтенсивної технології вирощування насіння цукрових буряків безвисадковим способом.

Інтенсивна технологія виробництва насіння цукрових буряків безвисадковим способом являє собою комплекс агротехнічних, технологічних і організаційно-економічних заходів, спрямованих на одержання максимального врожаю культури та відновлення родючості ґрунту. Підвищення економічної ефективності виробництва насіння цукрових буряків полягає в зростанні його врожайності, валового збору, зниженні собівартості при високих цінах реалізації. Однак, сучасна технологія вирощування цукрових буряків трудомістка і потребує значних матеріальних затрат, що є неприйнятним за умов нестачі коштів, пільгових довгострокових кредитних або інвестиційних ресурсів. Тому великого значення набуває розробка нових прогресивних технологій виробництва насіння цукрових буряків з використанням сучасних агробіологічних заходів. Такі технології мають бути економічно, енергетично та екологічно виправданими.

Інтенсивна технологія вирощування насіння цукрових буряків безвисадковим способом забезпечує високий рівень урожайності (1,5–2,0 т/га) і якості насіння (схожість 80 – 85 %, енергія проростання 80 – 85%, одноростковість 85 – 90%).

Основними вимогами інтенсивної технології вирощування насіння цукрових буряків є використання високопродуктивного елітного насіння гібридів цукрових буряків і посадкового матеріалу (при висадковому насінництві) та створення оптимальних умов для реалізації його біологічного потенціалу за рахунок:

- розміщення насінників у сівозміні по кращих попередниках;
- науково-обґрунтованої системи обробітку та удобрення ґрунту;
- забезпечення оптимальної густоти рослин;

- застосування комбінованої системи захисту насінників від бур'янів, шкідників і хвороб;
- прогресивних способів збирання врожаю з використанням ефективного комплексу збиральних машин.

Інтенсивна технологія вирощування безвисадкових насінників передбачає гнучкий вибір операцій залежно від особливостей агрокліматичної зони та забезпечення матеріально-технічної бази.

Економіка виробництва насіння цукрових буряків безвисадковим способом перевищує висадковий за рахунок того, що технологія виробництва значно простіша і дає можливість у 2-3 рази зменшити кількість технологічних операцій, затрат праці і собівартості. При безвисадковому способі одержують насіння цукрових буряків значно вищої якості, яке за прибутковістю і рентабельністю перевищує висадковий спосіб.

Нині галузева система управління прийшла у суперечність з міжгалузевим характером виробництва насіння цукрових буряків. В Україні необхідно послідовно формувати регульований ринок насіння. Для врегулювання організаційно-правових відносин в Україні необхідна державна програма розвитку насінництва на рівні закону. Доцільне також подальше вдосконалення нормативної бази регулювання цивілізованих принципів діяльності суб'єктів підприємництва, що працюють у цукрово буряковому підкомплексі АПК.

З переходом до ринкових відносин держава фактично зняла з себе відповідальність за подальший розвиток насінництва, надавши відповідним виробникам повну свободу дій з передачею необмеженого права власності на вироблену продукцію. Звільнення від державної опіки і, відповідно, адміністративного диктату повинно б відкрити простір для успішного функціонування галузі на засадах ринкового саморегулювання. Але результати виявилися відмінними від прогнозованих, а галузь – не готовою до роботи в нових умовах.

Отже, руйнація існуючих ринкових відносин не в тому як розподілити товар між партнерами, а в надто обмеженому, штучно створеному попиті, незахищеності товаровиробників перед контрабандним напливом імпорту і тим самим дестабілізації галузі насінництва в Україні.

Висновки.

1. Інтенсивна технологія вирощування насіння цукрових буряків безвисадковим способом являє собою комплекс агротехнічних, технологічних і організаційно-економічних заходів, спрямованих на одержання максимального врожаю культури високої якості та відновлення родючості ґрунту.

2. Головний шлях вирішення проблеми збільшення виробництва насіння цукрових буряків на основі інтенсифікації в умовах АР Крим є застосування інтенсивної технології вирощування насіння цукрових буряків безвисадковим способом.

3. Розроблена на основі проведених досліджень адаптована інтенсивна технологія вирощування насіння цукрових буряків безвисадковим способом забезпечує врожайність 15 – 20 ц/га при затратах праці 85 люд.-год./га.

4. Поліпшення ситуації у насіннєвому господарстві можливе шляхом організації агропромислових структур, де всі стадії виробничого процесу від вирощування насіння до його реалізації мають бути ланками єдиного технологічного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пташник С.А. Безвысадочное семеноводство в Крыму // Прогрессивная технология возделывания кормовой свеклы на корм и семена. – Днепропетровск: Укр НИИЗ. - 1989. - С. 38-41

2. Роїк М. Буряки. – К.: «ХХІ вік», 2001. - 320 с.

Аннотация

УДК 633.63:631.171

Пути повышения эффективности производства семян сахарной свеклы безвысадочным способом в условиях АР Крым

Г.Д. Гапоненко, Н.В. Гапоненко

В статье рассматриваются пути повышения эффективности производства семян сахарной свеклы безвысадочным способом в условиях АР Крым.

Annotation

UDC 633.63:631.171

Ways of increasing efficiency of sugar beet seed growing with a direct method of seed production under conditions of AR Crimea

G. Gaponenko, N. Gaponenko

The article deals with ways of increasing the efficiency of production of sugar beet seeds with a direct method under conditions of AR of Crimea.